

Editorial

Podobně jako v dalších zemích se i v České republice hledá cesta ke zkvalitnění vzdělávání a pozornost se přitom obrací ke standardům. Standardy jsou rozpracovávány pro různé adresáty (žáky, učitele, vzdělávací instituce) v různých pojetích a variantách – jako obsahové, cílové, procesuální, vstupové, výstupové, formativní, sumativní (evaluační) – a odrážejí různé paradigmatické orientace.

Může se stát, že při vytváření a zavádění standardů nejsou zcela zřejmé jejich účely a funkce, a tak se různá očekávání stran standardů mohou dostávat do vzájemných konfrontací. Reálné působení standardů může mít závažné dopady, a to nikoli vždy jen žádoucí a zamýšlené. Tvorba a zavádění standardů v učitelství může být vyjádřením i prostředkem rozvoje profesionalismu v učitelství, nelze však vyloučit, že se potenciál standardů vymkne z rukou a obrátí se proti profesi samotné.

Předkládané monotematické číslo časopisu *Orbis scholae* nabídlo prostor pro prezentaci, analýzu, hodnocení i kritiku přístupů k tvorbě, zavádění i využívání standardů v učitelské profesi. Redakce ve spolupráci s hostujícími editory iniciovala vznik studií, v nichž je problematika standardů v učitelské profesi tematizována v kontextu domácích i zahraničních přístupů a zkušeností. V textech jsou uplatněny jak přístupy historicko-srovnávací a mezinárodně srovnávací, tak přístupy analyzující problematiku v širším kontextu vzdělávací politiky. Prozatím se nepodařilo získat výzkumné studie mapující implementaci, využívání a dopad/účinek standardů v praxi; nicméně je výzvou, aby se výzkum i u nás stal kritickým přítelem standardizačních snah, podobně jako je tomu v zahraničí.

Analytické studie za jednotlivé země jsou v tomto čísle seřazeny dle geografické vzdálenosti od České republiky. Číslo je otevřeno textem Karla Rýdla, který rozebírá vývoj standardizace profese učitele v České republice s akcentem na období 2008–2009.¹ Následuje studie Štefana Porubského, Beaty Kosové a Ivana Pavlova věnovaná problému standardizace učitelské profese v kontextu profesního rozvoje učitelů na Slovensku. Číslo pokračuje studií o tvorbě KMK standardů pro učitelské vzdělávání ve Spolkové republice Německo, kterou napsali Miroslav Janík, Karolína Pešková a Tomáš Janík. Navazuje studie Karolíny Pávkové o učitelských profesních standardech v Anglii, Walesu a Severním Irsku a studie Jana Vody o standardech

¹ Samostatná analýza současných snah o standardizaci v učitelské profesi v České republice v tomto čísle *Orbis scholae* zahrnuta není, byla publikována již dříve v textu Janíka, Spilkové a Píšové v *Pedagogické orientaci* (2/2014).

8 ve Skotsku. Za nimi je zařazena studie Karla Starého pojednávající o standardech a hodnocení práce učitelů v USA. Na závěr je zařazena přehledová studie Tomáše Janíka, Michaely Pišové a Vladimíry Spilkové, která má ambici předložit pohled na příč různými zeměmi a pokusit se zhodnotit standardizační snahy v mezinárodním kontextu.

Z mnohých textů je patrné, že standardy jsou vzdělávací politikou prezentovány jako šek, oproti němuž lze údajně pořídit zlepšení vzdělávacího systému. Je povinností dobrého hospodáře prověřit, do jaké míry je tento šek krytý. Předkládané číslo časopisu *Orbis scholae* budiž proto chápáno jako příspěvek k onomu prověření.

V roce 2015 se čtenáři vedle běžného čísla (*varia*) mohou těšit na speciální číslo v angličtině, v němž budou uveřejněny studie analyzující vliv intervencí do profesního vidění, vědění a jednání učitelů, a dále na speciální číslo v češtině věnované problematice porozumění textu ve škole.

V závěru roku 2014 se nabízí příležitost poděkovat za dosavadní spolupráci Věře Ježkové, která stála u zrodu časopisu v roce 2006 a pracovala pro něj plných osm let. Od roku 2015 bude redakce pracovat v obměněném – širším – složení, jež bude operativně reagovat na výzvy, s nimiž bude časopis konfrontován.

za redakci

Tomáš Janík, Michaela Pišová, Vladimíra Spilková